

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.26 (3242) ●

● ЧАЦВЕР, 14 ЛІПЕНЯ, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Па-суседску, па-сяброўску
XX Міжнародная навуковая канферэнцыя “Шлях да ўзаемнасці” прайшла на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

“Самба” з вясковым каларытам
Ужо больш за дзесяць гадоў займаюцца агратурызмам Ала і Андрэй Ніжнікі з вёскі Зарачаны, што ў Пухавіцкім раёне **Стар. 4**

Сустрэчы, якія натхняюць

Суайчыннікі з замежжа прадставілі сваю творчасць на Першым фестывалі мастацтваў беларусаў свету, які прайшоў пад час “Славянскага базару ў Віцебску”

Кацярына Мядзведская

Каго толькі не сустрэнеш на ажыўленых віцебскіх вуліцах на пачатку ліпеня. Тут вядомыя спевакі і маладыя выканаўцы, мастакі і літаратары... Народныя ўмельцы здзіўляюць сваімі вырабамі ў “Горадзе майстроў”. Віцебск ў дні фестывалю сапраўды пераўтвараецца ў культурны цэнтр. І штогод на “Славянскім базары” з’яўляецца нешта новае. Сёлета такой падзеяй стаў форум беларусаў замежжа.

...У канцэртнай зале “Ві-

цебск” шматлюдна. Удзельнікі канцэрта рыхтуюцца да выступленняў. Паступова іх хваляванні і ўзнёслы творчы настрой перадаюцца і глядачам. Так і хочацца падтрымаць кожнага з іх, падбадзёрыць. Але, пэўна ж, падстава для хвалявання ёсць: гэтыя выканаўцы і гурты ўдзельнічаюць на форуме такога кшталту ўпершыню. Але як толькі са сцэны паліліся першыя гукі музыкі, пачулася песня на роднай мове — то ўсе перажыванні зніклі. Падумалася: усё ў іх атрымаецца. Ды як можа быць інакш, калі

выступаюць ансамбль “Надзея” з Рыгі, “Зязюля” з Новасібірскай вобласці, “Паўлінка” з латышскай Ліепаі, “Світанак” з Вісагінаса, “Крывічы” з Іркуцка, “Белая Русь” са Львоўскай вобласці Украіны. Нават у саміх назвах калектываў адчуваецца вялікая любоў і пяшчота да роднай зямлі, мовы, краіны... А якія ў іх песні! Тут і пашана да мінулага, і імкненне захаваць творчую спадчыну, і цікавасць да гісторыі, і пра чыстыя, светлыя пачуцці.

Акрамя свята песні, землякі падрыхтавалі і іншыя цікавыя

сустрэчы. Ужо ў Мінску ладзілася выстава “Беларускія мастакі ў свеце” ў Нацыянальным мастацкім музеі, у Нацыянальным гістарычным музеі фотаэкспазіцыя расказвала пра дзейнасць суполак, выстава “Паэты і пісьменнікі беларускага замежжа” прыцягвала да сябе ўвагу ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. Вячаслаў Ігнаценка, які жыве ў Малдове, прызнаецца, што да ідэі выставіць свае карціны ў Нацыянальным мастацкім музеі аднёсся з вялікім энтузіязмам. → **Стар. 2**

Салют з нагоды Дня Незалежнасці

Свята гонару і ўдзячнасці

Ганна Грамыка

3 ліпеня Беларусь урачыста адзначыла Дзень Незалежнасці

Святочныя канцэртныя праграмы, акцыі, выставы, конкурсы, спартыўныя мерапрыемствы прайшлі ва ўсіх рэгіёнах Беларусі. У сталіцы галоўнай падзеяй стаў ваенны парад. Былі таксама тэатралізаванае спартыўна-маладзёжнае шэсце, святочны канцэрт творчых калектываў, выстава-кірмаш “Горад майстроў”, выступленне калектываў мастацкай самадзейнасці і дзіцячае свята.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў суайчыннікаў з Днём Незалежнасці. “Традыцыйна 3 ліпеня мы аддаём даніну павагі доблесці і гераізму франтавікоў і працаўнікоў тылу, партызан і падпольшчыкаў, якія прынеслі свабоду беларускаму народу. Шануем подзвіг савацкіх салдат, смуткуем аб мільёнах загінуўшых дзеля Вялікай Перамогі. Вечная ім слава!” — адзначалася ў віншаванні.

Як падкрэсліў кіраўнік дзяржавы, дзеці і ўнукі пераможцаў і сёння з пачуццём глыбокай адказнасці за лёс Радзімы працягваюць традыцыі старэйшых пакаленняў па захаванні і прымяненні іх заваёў, забеспячэнні міру, умацаванні суверэнітэту беларускай дзяржавы.

“Мы выжылі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, сваімі рукамі пераадолелі разруху, стварылі на сваёй цудоўнай зямлі прыгожую і магутную дзяржаву! Мы даказалі сваё права “людзьмі звацца” і, як марылі нашы класікі-прарокі, занялі “свой пачэсны пасад між народамі”, — сказаў Прэзідэнт.

Каля 150 тысяч чалавек сталі глядачамі і ўдзельнікамі ваеннага парада і спартыўна-маладзёжнага шэсця ў цэнтры Мінска. Завяршыўся гэты дзень выкананнем гімна Рэспублікі Беларусь і святочным салютам.

Прыгожа выступалі самадзейныя калектывы на Першым фестывалі мастацтваў беларусаў свету

У асяроддзі садоў і паркаў

Сёння вакол сталіцы актыўна ўладкоўваюцца гарады-спадарожнікі

Іна Ганчаровіч

Невялікія гарады-спадарожнікі, якія знаходзяцца ў 70-кіламетровай зоне ад Мінска, у недалёкай будучыні стануць яшчэ больш блізкімі для жыхароў сталіцы. Назвы гэтых населеных пунктаў ужо добра вядомыя: Дзяржынск, Жодзіна, Фаніпаль, Стоўбцы, Узда, Ру-дзенск, За-

слаўе, Лагойск. Першым жа гарадам-спадарожнікам стануць Смалявічы.

Галоўным заняткам старажытных смалевічан была здабыча смалы з драўніны, адсюль — і назва горада. Тут ужо ў другой палове XVI стагоддзя развіваюцца гандаль, рамёствы. Чыгунка “Брэст-Масква” адкрыла магчымасці для прамысловага развіц-

ця горада. Станцыя ў Смалявічах насіла назву Вітгенштейнцкая (у гонар палкаводца Айчыннай вайны 1812 года, які праславіўся пад час бітвы з французамі на Бярэзіне). Ужо ў пачатку XX стагоддзя ў горадзе працавалі шкіпінарны завод, смалакурня, з’явіліся лесапрацоўчая вытворчасць, шклофабрыка “Вікторыя”, завод па вытворчасці цвікоў.

Росквіт горада прыйшоўся на пасляваенныя гады мінулага стагоддзя. Пабудаваны хлебазавод, майстэрні МТС, былі ўзведзены Смалявіцкая ДРЭС, торфапрадпрыемства “Смалявіцкае”, завод тарфянога машынабудавання, Смалявіцкая бройлерная птушкафабрыка, камбікормавы завод, пабудаваны школы, дзіцячыя садкі. → **Стар. 2**

Сустрэчы, якія натхняюць

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

“Адна справа, калі сам ладзіш экспазіцыю, зусім іншая рэч, калі цябе запрашаюць на Радзіму. І не куды-небудзь, а ў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі”, — гаворыць Вячаслаў Ігнаценка. А ў тым, што спатканне з Радзімай падорыць ідэі і натхненне на новыя карціны, творца не сумняваецца.

Калі ж мастакі і паэты, самадзейныя ансамблі і асобныя спевакі з замежжа дзяліліся сваімі творчымі здабыткамі з глядачамі, кіраўнікі нацыянальна-культурных аб’яднанняў сустрэліся ў Віцебску на Другім кансультацыйным саўвядзе. Яго ладзіла Міністэрства культуры. Тут кожны меў магчымасць выказаць тое, што хвалюе, абмеркаваць цікавыя праекты па пашырэнні стасункаў з Радзімай, задаць пытанні прадстаўнікам беларускіх уладаў.

Цікава было пачуць, што горад Львоў выйшаў амаль што на першыя пазіцыі ва Украіне па цесных эканамічных і культурных

сувязях з Беларуссю. У гэтым, трэба адзначыць, немалая заслуга беларускай суполкі. Яе нязменны кіраўнік Сяргей Кулікоў закруціў ідэю стварэння пры Міністэрстве культуры Беларусі культурных цэнтраў па-за межамі краіны: “Вельмі хацелася б, каб нашы дзеці адчувалі беларускасць, каб іх гэтак жа прыцягвала да сябе радзіма бацькоў, як і нас”. Бачна было, як хваляваўся за адукацыю дзяцей беларусаў прэзідэнт Згуртвання беларусаў Літвы Раман Вайніцкі. “Хацелася б нарэшце паставіць кропку ў пытанні прадстаўлення квоты пры паступленні ў вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі, — гаварыў ён. — Добра было б наладзіць больш плённае супрацоўніцтва з Міністэрствамі культуры і адукацыі”. А вось ганаровы консул Рэспублікі Беларусь у Цюменскай вобласці Уладзімір Шугля ўпэўнены, што кожны з суайчыннікаў, дзе ён цяпер ні пражываў, можа быць вельмі карысным сваёй краіне. “Трэба толькі спытаць у

АЛЕКСАНДР СТАДУБ

У строях кожнага з калектываў — свае адметнасці

сябе, а што ты робіш для Радзімы?”

Шмат хвалюючых тэм закралася і на сустрэчы. І ў кожным з выступленняў — роздум пра далейшыя культурныя і эканамічныя стасункі, прапановы новых сумесных праектаў. А колькі крокаў насустрач ужо зроблена! Першы фестываль мастацтваў беларусаў свету — яскравае таму па-

цвярджэнне. Больш за 200 суайчыннікаў з Арменіі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны, Эстоніі сёлета ўдзельнічалі ў ім. І гэта толькі пачатак. Фестываль, абыякую арганізатары, стане традыцыйным. Таму шмат цікавых сустрэч з мастацтвам беларусаў замежжа — наперадзе.

ЛІСТ У РЕДАКЦЫЮ

Незабыўны водгук былых гадоў

Да Дня Незалежнасці Беларусі Цэнтр беларускай культуры ў Яраслаўлі наладзіў акцыю “Агульная памяць”

Дарэчы, у акцыі ўдзельнічалі і сябры рэгіянальнай арганізацыі руска-беларускага сяброўства, і прадстаўнікі аддзялення “Асамблея народаў Расіі”. Калі прыгадаць самыя першыя дні вайны, у памяці паўстае, канешне ж, легендарная абарона Брэсцкай крэпасці. Сярод салдатаў, якія мужна змагаліся з ворагам, былі прадстаўнікі многіх нацыянальнасцяў з розных куткоў свету, у тым ліку і дваццаць шэсць яраслаўцаў.

Акцыя “Агульная памяць” пачалася каля помніка Максіму Багдановічу, што ля сцен Яраслаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Удзельнікі яе пачулі гісто-

рыю стварэння Медыцынскай акадэміі, пачатак дзейнасці якой заклалі якраз медыкі з Беларусі, пабачылі будынку (цяпер — помнікі архітэктуры), якія былі выратаваны ад налётаў варажэй авіяцыі. Даведаліся таксама пра тое, як жылі ў Яраслаўлі ў эвакуацыі беларускія дзеці і падлеткі.

Гасцямі акцыі сталі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, сябры беларускай суполкі “Крыніца” з горада Іванава, лідары этнакультурных аб’яднанняў з Яраслаўля. Прысутнічаў таксама айцец Дзмітрый, уладжэнец Беларусі, настаўель храма Засімы і Савація.

Завяршылася дзеля памяці хвілінай маўчання і ўскладаннем кветак да Вечнага агню.

Супрацоўнікі музея
М. Багдановіча, г. Яраслаўль

Па-суседску, па-сяброўску...

Адам Мальдзіс

XX Міжнародная навуковая канферэнцыя “Шлях да ўзаемнасці” прайшла на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Назвавалася канферэнцыя традыцыйна — “Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя і гістарычныя сувязі (да 20-годдзя Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў)”. Арганізавалі ж яе філалагічны факультэт БДУ, рэспубліканскае аддзяленне МАБ і Польскі інстытут у Мінску пры вельмі актыўным удзеле Польскай асацыяцыі беларусістаў. Усяго ў ёй сёння, па словах яе старшыні прафесара Міхала Саевіча з Любліна, звыш 120 сяброў. Восем з іх, ці не самых актыўных, прысутнічалі на канферэнцыі ў Мінску.

Прамоўцы ў сваіх прывітальных словах і дакладах найперш гаварылі пра тое, як МАБ садзейнічала пашырэнню беларускай культуры ў свеце. Арганізатар канферэнцыі, дацэнт БДУ Ірына Багдановіч, старшыня асацыяцыі, акадэмік НАН Беларусі Міхаіл Касцюк, дэкан філфака прафесар Іван Роўда падкрэслілі, што пашырэнню найперш спрыяе правядзенне міжнародных кангрэсаў, канферэнцый, “круглых сталаў”, сімпозіумаў. Такіх навуковых сустрэч адбылося звыш шасцідзесяці. Праходзілі ж яны звычайна ў Беларусі. Але таксама ў Венгрыі, Вялікабрытаніі, ЗША, Літве, Польшчы, Расіі і нават у

Японіі. Матэрыялы сустрэч надрукаваны ў 30 зборніках “Беларусіка=Albaruthenica” (зараз рыхтуюцца яшчэ тры — “Новае слова ў культуралогіі”, “Новае слова ў літаратуразнаўстве” і “Новае слова ў мовазнаўстве”). Выдадзена каля 40 несерыйных кніг (апошняя з іх — “Беларуска-латышскі, латышка-беларускі слоўнік”). Выйшла пад 90 нумароў штомесячнага бюлетэня “Кантакты і дыялогі”, які цяпер заменены віртуальным месячнікам на сайце МАБ. У Любліне хутка з’явіцца пяты том “Беларусазнаўчых даследаванняў”, дзе групуецца якраз матэрыялы сустрэч пад актуальнай назвай “Шлях да ўзаемнасці”.

Іван Роўда прыгадаў, што канферэнцыя праходзіла ў юбілейны для Беларускага ўніверсітэта год: восенню яму споўніцца 90. БДУ цесна супрацоўнічае з польскімі ўніверсітэтамі, амаль з усімі імі падпісаны дамовы. Дзе свой плён абмен студэнтамі. У Польшчы выкладаюць беларусазнаўчыя прадметы шэсць прафесараў БДУ. А Польскі інстытут у Мінску дапамог універсітэту грунтоўна абсталяваць кабінет польскай філалогіі.

На канферэнцыі былі ўручаны дыпламы Ганаровага сябра МАБ Рышарду Радзіку, Міхалу Саевічу (Люблін) і Сяргею Запрудскаму (Мінск), а таксама вырашана надаць гэты ж тытул прафесару Лонданскага ўніверсітэта Арнольду Макміліну. Менавіта ён сваімі кніжкамі “адкрыў Заходняй Еўропе беларускую літаратуру”.

У асяроддзі садоў і паркаў

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

Месца, дзе размясціцца гарадок, трэба заўважыць, досыць маляўнічае. На паўночным захадзе — Смалявіцкае вадасховішча. Вадаём не глыбокі, але чысты, ён добра выграваецца. Як расказалі мясцовыя рыбакі, да 70-х гадоў тут вяліся торфараспрацоўкі. Пакінутыя каналы ў 80-х пашырылі, запоўнілі вадою з ракі Пліса, паступова берагі зараслі травой — вось так і ўтварыўся маляўнічы куток побач з горадам. У паўночнай частцы вадасховішча размясцілася невялікая выспачка, празвалі яе “ласіны востраў”. Ласёў там бачылі, таму так і празвалі. У цэлым гарадок выдатны і для актыўнага адпачынку.

Архітэктура ў Смалявічах тыповая для такіх месцаў. На ўскраіне — прыватны сектар, а ў цэнтры — двух-пяціпавярховыя дамы. Але хутка ўсё зменіцца. Начальнік аддзела архітэктуры і будаўніцтва Смалявіцкага райвыканкама Юрый Ліўшыц запэўніў: “Праз некаторы час мінчане з задавальненнем будуць перабірацца ў экалагічна чысты горад. Калісьці і сталіца

Маляўнічыя пейзажы смалявіцкага наваколля

У цэнтральнай частцы горада

выглядала інакш. А прайшоў час, і Мінск пераўтварыўся ў сучасны еўрапейскі горад”. Ужо распрацаваны генеральны план забудовы Смалявіч. Вызначаны дзве будаўнічыя пляцоўкі: паўночны захад будзе забудовацца для жыхароў Мінска, а ў раёне ж Лісінай горкі пабудуюць жыллё для смалявічан. Дамы будуць высокія — ад сямі да дзевяці паверхаў. Акрамя шматпавярховай забудовы, прадугледжваецца і прыватная. Паралельна будуць ўзводзіцца дзіцячыя садкі,

школы, магазіны, цырульні. “Да будаўніцтва першага дома мы ўжо прыступілі, — расказвае Юрый Ліўшыц. — Не застанеца па-за ўвагай і стары горад. Будуць пашыраны вуліцы, разбіты скверы і паркі, цалкам зменіцца старая забудова на паўднёвым захадзе горада”.

Дарэчы, хутка вакол упадабанага мной вадасховішча ўзнікнуць стадыён, невялічкія магазіны і кафэ, пляцоўкі для пляжнага футбола і валеябола, гульні ў тэніс. Так што гэтае месца ў будучыні,

думаю, будзе вельмі прывабнае і прыцягальнае для адпачынку.

Можна сказаць, што ў Смалявічах пачалося ажыццяўленне найбуйнейшага дзяржаўнага праекта. Ужо праз якіх дзесяць год мы горад можам і не пазнаць. Прывабныя жылыя кварталы сярод садоў і паркаў, шмаглікія крамы з вялізнымі вітрынамі, сучасныя паркоўкі для аўтамабіляў... І ўсё гэта будзе дзіўным чынам спалучацца з навакольным асяроддзем.

Знічкі Айчыны

У Мсціслаў можна выпраўляцца з некалькімі экскурсійнымі мэтамі. Можна пазнаёміцца з архітэктурнай гісторыяй старажытнага горада. Адмысловым будзе і расповед пра ваенныя памяткі Мсціслава і Мсціслаўшчыны. А вось цяпер мы паспрабуем пазнаёміцца з вядомымі землякамі, якія выйшлі з гэтых мясцін у вялікі свет, уславлі горад і ваколіцы, ды і ўсю Беларусь у Расіі і іншых краінах.

Мсціслаў. Будынак уезнага сходу і гарадской бібліятэкі. Пач. XX ст.

Алесь Карлюкевіч

Такіх землякоў-знічак, здаецца, не пералічыць... Мсціслаў — радзіма Сцяпана Сямёнавіча Куторгі (1805—1861). Гэта вядомы рускі вучоны ў галіне прыродазнаўства: заалогіі, геалогіі. Менавіта наш суродзіч склаў падрабязную геалагічную карту Пецярбургскай губерні, за што быў уганараваны вельмі прэстыжнай Дзямідаўскай прэміяй. Сцяпан Сямёнавіч узначальваў Пецярбургскае мінералагічнае таварыства. Вялікім поспехам у самага шырокага кола чытачоў карысталася кніга С. Куторгі “Гісторыя зямной кары”. Брат Сцяпана Сямёнавіча, Міхаіл Сямёнавіч Куторга, нарадзіўся ў 1809 годзе ў Чэрыкаве. У дзевятнаццатым стагоддзі быў адным з самых аўтарытэтных расійскіх гісторыкаў. Калегі абралі вучонага членам-карэспандэнтам Расійскай Акадэміі навук. Абодва браты не забываліся і пра малую радзіму. Стараліся штогод улетку прыязджаць у Мсціслаў. І не проста адпачывалі ў родных мясцінах, а вялі сярод землякоў вялікую культурна-асветніцкую работу.

Сёння мы больш ведаем пра гісторыка рускага мастацтва Адрыяна Віктаравіча Прахава, які нарадзіўся ў Мсціславе ў 1846 годзе. А між тым свой след у навучы, мастацкай літаратуры пакінуў і яго старэйшы брат Мсціслаў Віктаравіч Прахаў (нарадзіўся ў 1840 годзе, вядома, што ў канцы 1870-х гг. яшчэ працаваў у Дэрпцкім універсітэце). Мсціслаў Віктаравіч дэталёва займаўся вывучэн-

нем “Слова пра паход Ігаравы”, склаў “Старажытнарускую граматыку”. Дарэчы, кандыдат гістарычных навук Мсціслаў Прахаў праводзіў археалагічныя раскопкі і ў сябе на радзіме, у ваколіцах Мсціслава.

Крыху з іншага пакалення мсціслаўцаў — Уладзімір Мікалаевіч Ісаковіч (нарадзіўся ў сакавіку 1893 года). З 1913 года актыўна ўдзельнічаў у рэвалюцыйным руху. У сакавіку-жніўні 1919 года быў паліткамісарам дывізіі, якой камандаваў легендарны М. Шчорс. Пасля грамадзянскай вайны — на партыйнай рабоце. З 1936 па 1941 гг. працаваў у Акадэміі навук Украіны. Абараніў кандыдацкую дысертацыю па эканоміцы. Узначальваў Інстытут дэмаграфіі, займаў пасаду намесніка дырэктара па навуковай рабоце Інстытута эканомікі. Пасля Вялікай Айчыннай вайны — на партыйнай і выдавецкай рабоце. Памёр Уладзімір Мікалаевіч у 1966 годзе. Такое багатае жыццё зусім блізкага да нас па часе чалавека. Мо нават дзе ў Кіеве выдадзены і ўспаміны нашага земляка?..

Мсціслаў, Мсціслаўскі раён — радзіма многіх і многіх пісьменнікаў, журналістаў, літаратуразнаўцаў, гісторыкаў, археолагаў, мовазнаўцаў, этнографікаў, фалькларыстаў. Назавём хаця б некаторых. Напрыклад, Васіля Пракопавіча Жураўлёва, Алега Аляксеевіча Ждана, Івана Васільевіча Гутарава, Аляксандра Іларыёнавіча Германовіча, Уладзіміра Сяргеевіча Гуркова, Генадзя Фёдаравіча Бубнова, Аляксандра

Мсціслаў. Агульны выгляд. Пач. XX ст.

Мсціслаў. Гімназія. Пач. XX ст.

Мсціслаў. Свята-Аляксандра-Неўская царква. Пач. XX ст.

Мсціслаў. Гарадское вучылішча і жаночая гімназія. Пач. XX ст.

Мсціслаў. Замкавая гара. Пач. XX ст.

Іосіфавіча Падлужнага... Болей падрабязна спынімся толькі на некалькіх лёсах. Тых асоб, хто меней вядомы сёння ў Беларусі. У лістападзе 1907 года ў вёсцы Тышча нарадзіўся літаратурны крытык Аляксей Іванавіч Метчанка. У 1929 годзе скончыў філалагічны факультэт Ленінградскага педагагічнага інстытута імя А. Герцэна. Працаваў выкладчыкам у Мардоўскім і Самарскім педагагічных тэхнікумах. Пасля закончыў аспірантуру роднага інстытута. Выкладаў у Куйбышаўскім педінстытуце. Пасля Вялікай Айчыннай вайны абараніў доктарскую дысертацыю па літаратуразнаўстве. Аляксей Метчанка — адзін з найбольш аўтарытэтных даследчыкаў жыцця і творчасці Уладзіміра Маякоўскага, аўтар двухтомнай манаграфіі пра славу тага паэта. А ўсяго нашым земляком выдадзена болей за 80 кніг і падручнікаў па гісторыі і тэорыі

літаратуры. Болей як трыццаць гадоў вучоны ўзначальваў кафедру савецкай літаратуры філалагічнага факультэта ў Маскоўскім дзяржаўным універсітэце імя М. В. Ламаносава. Навуковая дзейнасць Аляксея Метчанкі адзначана Дзяржаўнай прэміяй СССР — за кнігу “Кроўнае заваяванне”, ён узнагароджаны ордэнамі Леніна, “Знак Пашаны”.

Вельмі цікавая асоба, веданне пра якую павінна быць на радзіме шмат шырэішым, чым толькі вось гэтае кароткае згаданне. У 1909 годзе ў Мсціславе нарадзіўся Сяргей Кузьміч Кабанаў. Закончыў педагагічны тэхнікум у родным горадзе. Вучыўся, відаць, у тых жа гадах, калі і паэты Аркадзь Куляшоў, Юлій Таўбін, Змітрок Астапенка. Мо нават і сябраваў з імі?.. У 1929 годзе Кабанаў паступіў на музейна-краязнаўчае аддзяленне Маскоўскага дзяржаўнага інстытута філасофіі, літара-

туры і гісторыі. Ужо ў тых маскоўскія гады і вызначылася кола зацікаўленняў мінулым народаў Сярэдняй Азіі. У 1933 годзе пасля заканчэння інстытута Сяргей Кабанаў прыехаў ва Узбекістан. Працаваў у гарадах Шахрысабза, Бухара. Абследаваў і зафіксаваў археалагічныя помнікі Карынскага аазіса. Удзельнічаў у раскопках гарадзішча Варахша. Пасля Вялікай Айчыннай вайны працаваў у Інстытуце гісторыі і археалогіі Акадэміі навук Узбекістана. Прымаў удзел у раскопках абсерваторыі легендарнага астранома, матэматыка, асветніка Улугбека, у раскопках гарадзішча Афрасіаб. Наш зямляк і зараз лічыцца адным з самых аўтарытэтных археолагаў Сярэдняй Азіі. У 1988 годзе ў Ташкенце пабачыла свет кніга ўспамінаў С. Кабанава, у якой вучоны расказаў пра свой шлях у вялікую навуку, пра археалагічныя вышукі, якім прысвяціў амаль паўвека жыцця. У 1985 і 1988 гадах мне давялося некаторы, не вельмі працяглы час жыць у Ташкенце. Добра ведаючы пра повязь Якуба Коласа з Узбекістанам, вандраваў вулачкамі горада, якія былі знаёмы і народнаму песняру Беларусі. Зазірнуў у “Фрунзевец”. Рэдакцыя ваеннай газеты, дзе друкаваўся беларускі паэт, знаходзілася ўсё на той жа вуліцы Сапёрнай, што і ў Вялікую Айчынную. А вось пра Сяргея Кузьміча Кабанава я тады яшчэ не ведаў. Застаюся з гэтым шкадаваннем. А здарыцца нешта новае даведацца пра нашага земляка, археолага, які нарадзіўся ў Мсціславе, абавязкова раскажу пра гэта чытачам.

© В поісках
утрачэннага

Паштоўкі
з калекцыі
Уладзіміра
Ліхадзедава

“Самба” з вясковым каларытам

Ужо больш за дзесяць гадоў займаюцца агратурызмам Ала і Андрэй Ніжнікі з вёскі Зарачаны, што ў Пухавіцкім раёне

Таццяна Куварына

Калісьці яшчэ Аліна бабуля вылучыла ім кавалак зямлі для пабудовы лецішча. Драўляны домік быў узведзены за адзін год, і неўзабаве ў гаспадароў не было адбою ад гасцей. Любілі да іх прыязджаць сябры, знаёмыя — усім падабаліся добразычлівыя, вясёлыя выдумшчыкі-гаспадары. Ды і прырода спрыяла: хадзілі па грыбы-ягады, купаліся ў рэчцы, парыліся ў лазні. Так што, як кажа Ала, агратурызмам яны займаюцца даўно.

Пазней яны набылі яшчэ адзін кавалак зямлі і зрабілі прыбудову. Назвалі яе “Акно ў Еўропу”. І жартам сказанае стала праоцтвам: на старым падмурку вырастае невялікі, але вельмі рамантычны дом-замак. Унутры ёсць і вінтавая лесвіца, і камін, і высокія столі. Дом аформлены з такой фантазіяй і любоўю, што з першых жа хвілін адчуваеш сябе ў ім спакойна і камфортна.

А пасля ўсё часцей сталі ўзгадваць выступленні па тэлебачанні Валерыі Кліцуновай — старшыні праўлення грамадскага аб’яднання “Агратурызм” — і вырашылі, што яны таксама змогуць займацца сельскім турызмам. І ў нейкі момант цвёрда вырашылі пераехаць з Мінска ў Зарачаны назаўжды.

“Фізічна ў вёсцы цяжэй, — дзеліцца пачуццямі гаспадыня, — але што можа быць лепей, чым хадзіць басаною па свежай расе. Тут, на прыродзе, у нас заўжды добры настрой, з такім настроем мы і гасцей сустракаем”. Мілая, абаяльная, усмешлівая гаспадыня сядзібы грае на піяніна, шыбы выдатныя лялькі, прыдумвае цікавыя ўпрыгажэнні для дома. Прапагандуе здаровы лад жыцця. Муж — аднадумца. Ён заўсёды далучае гасцей да розных гульняў. У іх ужо каля сотні паслядоўнікаў купання ў халоднай вадзе ў любое

Шчырыя гаспадары Ала і Андрэй Ніжнікі заўсёды рады гасцям

надвор’е. І за гэты час ніхто не захварэў.

Адпачыць на сенавале, схадзіць у лес ці ўладкаваць майстар-клас па шыцці вясёлых стылізаваных лялек ахвотна дапаможа Ала. А зрабіць посуд з гліны на ганчарным крузе — тут майстар Андрэй. Ідэй і задумак у гаспадароў шмат. Андрэй паказвае мне велізарнае дрэва на ўчастку, а на ім — гнездо бусла. Гэта, аказваецца, ён яго сам стварыў. Разам з Алай яны чакалі цэлых чатыры гады, пакуль з’явілася першая пара, якая тут вывела чатырох птушанят. “Мы нават праслязіліся,

калі дачакаліся гэтую сям’ю”, — гавораць Ала і Андрэй.

Пра тое, што гаспадары сядзібы “Зарачаны” годна сустракаюць гасцей, гавораць шматлікія запісы, пакінутыя ў кнізе водгукі. Вось толькі некаторыя з іх: “Прыязджалі на адпачынак да гаспадароў, ад’язджаем ад сяброў”; “Патрапілі ва ўтульнае месца і ў выдатнае жыццё. Надоўга запомніцца гульня ў “Апошняга героя” і тое, як танчылі бразільскую самбу...”

Спадабалася ў сядзібе і шматлікім замежным турыстам. Андрэй і Ала ўжо не сумняваюцца, што

адпачынак у беларускай вёсцы запатрабаваны і імі. Успамінаюць, як адпачываў прэзідэнт сельскага турызму Японіі, усё захапляўся прасторами беларускіх палёў, даступнасцю лясных прагулак. Фермеры з Літвы адзначалі, што невялікія сядзібы перспектыўныя. У краіне-суседцы ж сельскі турызм пайшоў па шляху індустрыялізацыі — шмат людзей, вялікія сядзібы. А вось менавіта ў такіх ціхіх куточках, на прыродзе, можна сапраўды зусім забыцца на праблемы, адпачыць ад гарадскога шуму і пабыць сам-насам з прыродай.

Родныя вобразы

Адам Мальдзіс

Аб’яднанне беларускіх мастакоў Балты папайняецца маладымі талентамі

Дваццаць год таму сабраліся дзесяць мастакоў з Латвіі, Літвы, Санкт-Пецярбурга і Эстоніі і вырашылі аб’яднаць свае сілы найперш дзеля арганізацыі сумесных выставаў, папулярнага прыняцця адметных творчых прынцыпаў. Імя ў суполкі ўжо вядомае: “Маю гонар”. Кіраўніком аб’яднання выбраны ўраджэнец Гродзеншчыны і жыхар Рыгі Вячаслава Целеша. Ён малое партрэты і пейзажы, стварае гістарычныя сюжэтныя творы (напрыклад, пра легендарнага князя Вячку), робіць экслібрысы, збірае старыя беларускія паштоўкі.

...І пачалася настойлівая, напружаная праца. Першыя выставы ладзілі ў Рызе, Даўгаўпілсе, Юрмале і, нарэшце, у Мінску. Першыя спрыяльныя водгукі ў друку.

І вось прамільгнулі дваццаць год. На юбілейнай выставе ў Рызе прадстаўлены ўжо 37 творцаў. Іх карціны, гравюры паказаны ў каталогу, выдадзеным на латышскай мове. На падыходзе і беларускі каталог. Побач з такімі мэтрамі, як Алег Аблажэй, Крыстына Балаховіч (Літва), Ян Кузміцкі (Швецыя і Польшча), Маргарыта Астрамава (Эстонія), на выставе і ў каталогу прадстаўлены мастакі і графікі маладзейшага пакалення.

КРЫЖАВАНКА

Яскравае Купалле

Па гарызанталі:

5. Адна з Купальскіх зёлак, якая сімвалізуе характэрнае дзівочае жыццё. 6. Верш беларускай паэтэсы Цёткі (А. Пашкевіч). 7. Тое, што, паводле павер’яў, імкнуча адабраць на Купалле ад кароў ведзьмы. 8. “Дзе ... начавала? Ой, рана на Івана”. З беларускай народнай песні. 11. З Пятрова дня — чырвонае лета, зялёны ... (прык.). 12. “А ў даліне ў цішы\... — кветкі цвілі”. З верша П. Труса “У Купальскую ноч”. 13. Пачынай касіць не з Пятра, а калі вырасце ... (прык.). 16. ... або вадзяны. Міфічны гаспадар вадэма: лічылася, што на Купалле ён імяніннік. 17. ... пякучы, але даручы (прык.). 18. Адна з страў Купальскай абрадавай вячэры. 20. “Эх, скошан луг, — і зніклі ...”. З паэмы Я. Коласа “Новая зямля”. 22. “Ды на Купалу на Яна\ Іграе ..., іграе”. З беларускай народнай песні. 23. Вуснае апаваданне пра мінулае: здайна ў ... лічылася, што той, хто ў Купальскую ноч знойдзе папараць-кветку, будзе разумець мову жывёл і

раслін. 26. “А ў цёмным лесе ... гарыць, каля ... Купалка сядзіць”. З купальскай песні. 29. “І скажа Купала, дзе ... маё\ Няўмольная Лада са мной засмукце”. З верша Н. Аксеньчыка “Купала”. 30. Беларусы лічылі: “Калі рой выйдзе перад Янам, будзе ... панам” (прык.). 31. Бабіна ... Узгорак рытуальнага характару, якіх з такой назвай шмат у Беларусі: на іх часта запальвалі агні на Купалле. 32. Спех — людзям ... (прык.).

Па вертыкалі:

1. “Клічуць русалкі ў смугу і ...\ Вабяць у цёмныя сховы”. З верша В. Гардзея “Русалкі”. 2. Збытаньня пучкі жытніх сцяблоў: паводле павер’яў, іх робяць ведзьмы ў Купальскую ноч. 3. ...- трава. Травяністая расліна, якая выкарыстоўваецца ў народнай медыцыне. 4. Адзінка падліку пісчай па-

перы. 9. “Будзеш, ..., меці ў хаце\ Долю, згоду і багацце”. З верша Я. Купалы “На Купалле”. 10. “Хадзіў ... па вуліцы, маніў дзевак на Купалле”. З Купальскай песні, якой запрашалі на свята. 14. “Ляці, ляці, ..., лаві, лаві, дружочак”. Словы, з якімі дзяўчаты кідалі на Купалле вянкi ў ваду. 15. “Белы ...-лябёдка\ Хай цалуць папароткі”. З паэмы “Ярыла” Зм. Бядулі. 19. Чубатага птушка, якая, паводле беларускага міфа, была некалі царом птушак. 21. Свойская жывёліна, якая некалі была ў Беларусі сімвалам бога Ярылы. 24. Лубяны вобад у сіце, рэшаце. 25. Частка адзення, якая свабодна звисае. 27. Буйны почырк старажытных рукапісаў. 28. Як паспеў званец, дык і сенакосы ... (прык.).

Падрыхтаваў Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 5. Рута, 6. “Лета”, 7. Малако, 8. Купала, 11. Панапук, 27. Устаў, 28. Канец. Навук, 29. Устаў, 28. Канец. 10. Іван, 14. Вячэрнік, 19. Удод, 21. Конь, 24. Абэчак, 25. Па вертыкалі: 1. Туман, 2. Заломчы, 3. Плякун, 4. Стапа, 9. Маша, 12. Спех, 13. Снег, 14. Ляці, ляці, лаві, лаві, дружочак, 15. Вячэрнік, 16. Снег, 17. Пякучы, але даручы, 18. Вячэрнік, 19. Удод, 20. Вячэрнік, 21. Конь, 22. Спех, 23. Травяністая, 24. Ярыла, 25. Звісае, 26. Агнонь, 29. Пшэцце, 30. Пшэцце, 31. Тара, 32. Снег, 33. Снег, 34. Снег, 35. Снег, 36. Снег, 37. Снег, 38. Снег, 39. Снег, 40. Снег, 41. Снег, 42. Снег, 43. Снег, 44. Снег, 45. Снег, 46. Снег, 47. Снег, 48. Снег, 49. Снег, 50. Снег, 51. Снег, 52. Снег, 53. Снег, 54. Снег, 55. Снег, 56. Снег, 57. Снег, 58. Снег, 59. Снег, 60. Снег, 61. Снег, 62. Снег, 63. Снег, 64. Снег, 65. Снег, 66. Снег, 67. Снег, 68. Снег, 69. Снег, 70. Снег, 71. Снег, 72. Снег, 73. Снег, 74. Снег, 75. Снег, 76. Снег, 77. Снег, 78. Снег, 79. Снег, 80. Снег, 81. Снег, 82. Снег, 83. Снег, 84. Снег, 85. Снег, 86. Снег, 87. Снег, 88. Снег, 89. Снег, 90. Снег, 91. Снег, 92. Снег, 93. Снег, 94. Снег, 95. Снег, 96. Снег, 97. Снег, 98. Снег, 99. Снег, 100. Снег.

